

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL MICHAL BOBEK
prezentate la 23 februarie 2021¹

Cauza C-800/19

Mittelbayerischer Verlag KG
împotriva
SM

[cerere de decizie preliminară formulată de Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia, Polonia)]

„Cerere de decizie preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă și comercială – Competență în materie delictuală și cvasidelictuală – Centrul intereselor unei persoane fizice care solicită protecția drepturilor referitoare la personalitate – Publicație pe internet – Locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă”

I. Introducere

1. Un resortisant polonez (denumit în continuare „reclamantul”), fost prizonier la Auschwitz, a introdus o acțiune civilă împotriva unui ziar german în fața instanțelor poloneze ca urmare a faptului că acesta a utilizat expresia „lagăr de exterminare polonez” într-un articol publicat pe internet pentru a se referi la un lagăr de exterminare nazist construit pe teritoriul Poloniei (pe atunci) ocupate, în timpul celui de Al Doilea Război Mondial. Deși acest articol fusese online doar pentru câteva ore înainte să fi fost corectat, reclamantul susține că publicația pe internet i-a prejudiciat identitatea și demnitatea națională.

2. Instanțele poloneze au competență internațională în ceea ce privește un asemenea tip de acțiune? În litigiul principal, reclamantul nu urmărește să obțină doar plata unei despăgubiri pecuniare, ci și alte măsuri reparatorii: pronunțarea unei hotărâri judecătorești prin care să i se interzică autorului publicației să mai utilizeze în viitor expresia „lagăr de exterminare polonez” și publicarea unor scuze.

3. Prezenta cauză invită astfel Curtea să precizeze din nou² criteriile de apreciere a competenței internaționale în ceea ce privește acțiunile întemeiate pe încălcarea drepturilor referitoare la personalitate săvârșite prin intermediul unei publicații pe internet. Totuși, în prezenta cauză această problemă se ridică într-un context destul de specific: persoana care invocă încălcarea drepturilor sale referitoare la personalitate nu a fost identificată în publicația în cauză. Cu toate

¹ Limba originală: engleza.

² A se vedea Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:685), și Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766).

acestea, s-ar părea că, potrivit jurisprudenței naționale actuale, drepturile referitoare la personalitate ale resortisanților polonezi cuprind protecția identității și a demnității lor naționale, precum și respectarea adevărului în legătură cu istoria națiunii poloneze. În plus, în cauze precum cea de față, se pare că aceste drepturi referitoare la personalitate ale supraviețuitorilor polonezi ai lagărelor de exterminare naziste se consideră a fi afectate prin asemenea afirmații.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

4. Considerentele (15) și (16) ale Regulamentului (UE) nr. 1215/2012³ au următorul cuprins:

„(15) Normele de competență ar trebui să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului. Astfel, competența ar trebui să fie întotdeauna determinată pe baza acestui criteriu, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt punct de legătură. [...]

(16) În afară de instanța domiciliului pârâtului, ar trebui să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și acțiune sau în scopul bunei administrări a justiției. Existența unei legături strânse ar trebui să asigure securitatea juridică și să evite posibilitatea de a se introduce o acțiune împotriva pârâtului în fața unei instanțe dintr-un stat membru care nu era previzibilă în mod rezonabil de către acesta. Acest lucru este important în special în litigiile privind obligații necontractuale care rezultă din încălcări ale intimității și ale drepturilor legate de personalitat[e] inclusiv privind calomnia.”

5. Articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 prevede că, „[s]ub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor respectivului stat membru”.

6. Articolul 5 alineatul (1) din regulamentul menționat prevede că „[p]ersoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din prezentul capitol”.

7. Articolul 7, care intră sub incidența secțiunii 2, intitulată „Competențe speciale”, din capitolul II din același regulament, prevede:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

[...]

2. în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă.”

³ Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1).

B. Dreptul național

8. Astfel cum a explicat guvernul polonez în observațiile sale scrise, articolele 23 și 24 din Codul civil polonez protejează o gamă largă de drepturi referitoare la personalitate. Articolul 23 cuprinde o listă neexhaustivă a întinderii drepturilor referitoare la personalitate care pot fi protejate în temeiul acestuia. Dispozițiile amintite nu menționează în mod expres dreptul la identitatea și la demnitatea națională sau dreptul la respectarea adevărului în legătură cu istoria națiunii poloneze. Cu toate acestea, guvernul polonez a menționat numeroase exemple din jurisprudența națională care confirmă că aceste trei dimensiuni sunt în prezent incluse în sfera drepturilor referitoare la personalitate prevăzute la articolul 23 din Codul civil polonez, astfel cum sunt interpretate de instanțele poloneze⁴.

9. Potrivit guvernului polonez, aceste drepturi pot fi încălcate prin intermediul unor atacuri individuale și al unor afirmații care privesc un grup mai mare de persoane, inclusiv națiunea în ansamblu. Pentru a iniția o acțiune întemeiată pe o asemenea afirmație, reclamantul trebuie să demonstreze că a fost afectat în mod individual de afirmația în cauză. Un astfel de impact asupra persoanelor a fost confirmat în special în situația unor foști prizonieri ai lagărelor de exterminare naziste, care sunt în poziția de a invoca o încălcare a drepturilor lor referitoare la personalitate în raport cu descrierile acestor lagăre prin utilizarea adjectivului „polonez”. Potrivit jurisprudenței naționale, utilizarea unui asemenea adjectiv pune vinovăția, pentru chiar existența lagărelor de exterminare, pe umerii unui grup de persoane care au fost ele însele prizoniere ai unor asemenea lagăre, sugerând astfel că victimele erau de fapt autorii faptelor.

10. Prin urmare, astfel cum a confirmat în esență instanța de trimitere cu ocazia prezentării motivelor pe care le-a invocat pentru a solicita pronunțarea unei decizii preliminare⁵, în conformitate cu jurisprudența națională, drepturile referitoare la personalitate ale resortisanților polonezi cuprind protecția identității și a demnității lor naționale, precum și dreptul la respectarea adevărului în legătură cu istoria națiunii poloneze. În acest sens, s-a considerat că drepturile supraviețuitorilor polonezi ai lagărelor de exterminare naziste au fost încălcate prin afirmații incorecte referitoare la lagărele de exterminare naziste. Prin urmare, se consideră că aceste persoane sunt îndreptățite să introducă o acțiune în temeiul dreptului național într-un caz precum cel din litigiul principal.

III. Situația de fapt, procedura națională și întrebările preliminare

11. Reclamantul din litigiul principal este un resortisant polonez care locuiește în Varșovia. Acesta a fost prizonier la Auschwitz în timpul celui de Al Doilea Război Mondial. În prezent, el este implicat în activități destinate să păstreze memoria victimelor crimelor comise de Germania nazistă împotriva resortisanților polonezi în timpul celui de Al Doilea Război Mondial. Aceste activități includ printre altele participarea la întâlniri cu scop educațional.

⁴ Acest guvern face trimitere printre altele la hotărârea pronunțată de Sąd Okręgowy w Olsztynie (Tribunalul Regional din Olsztyn, Polonia) la 24 februarie 2015 în cauza nr. I C 726/13, la hotărârea pronunțată de Sąd Apelacyjny w Białymstoku (Curtea de Apel din Białystok, Polonia) la 30 septembrie 2015 în cauza nr. I ACa 403/15, la hotărârea pronunțată de Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia, Polonia) la 31 martie 2016 în cauza nr. I ACa 971/15, la hotărârea pronunțată de Sąd Apelacyjny w Krakowie (Curtea de Apel din Cracovia, Polonia) la 22 decembrie 2016 în cauza nr. I ACa 1080/16, precum și la hotărârea pronunțată de Sąd Okręgowy w Krakowie (Tribunalul Regional din Cracovia, Polonia) la 28 decembrie 2018 în cauza nr. I C 2007/13.

⁵ Instanța de trimitere menționează în plus, în acest sens, hotărârea Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia) din 9 septembrie 2019 pronunțată în cauza nr. I ACz 509/19, într-un caz similar împotriva unei alte societăți germane.

12. Pârâta din litigiul principal, Mittelbayerischer Verlag KG, este o persoană juridică stabilită în Regensburg (Germania). Aceasta publică un ziar regional în limba germană pe site-ul internet www.mittelbayerische.de, care poate fi accesat, desigur, și din alte țări, inclusiv din Polonia.

13. La 15 aprilie 2017, pe site-ul internet menționat a fost publicat un articol intitulat „Ein Kämpfer und sein zweites Leben” (Un luptător și a doua sa viață). Acest articol descrie destinul domnului Israel Offman, un supraviețuitor evreu al Holocaustului, născut la Czechochowa (Polonia). Acesta a fost încarcerat în lagărele de la Bliżyn și Auschwitz-Birkenau, Sachsenhausen și Dachau și a muncit ca lucrător condamnat la muncă forțată la Leonberg și la Plattling. La sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial, acesta și-a stabilit în cele din urmă domiciliul permanent în Germania. Articolul începe cu o poveste despre modul în care, în anul 1961, după nașterea celui de al treilea copil, o fată, al domnului Offman, un registrator din Niederbayern (Bavaria Inferioară, Germania) a refuzat să înregistreze numele pe care părinții l-au ales pentru fiica lor – Faya. Registratorul a afirmat că acest nume suna prea neobișnuit și nu putea fi pronunțat în limba germană. Articolul explică faptul că părinții doreau să își numească fiica Faya deoarece acesta era numele surorii domnului Offman, care, astfel cum se preciza în textul original al articolului, „a fost ucisă în lagărul de exterminare polonez din Treblinka”.

14. După cum observă instanța de trimitere, este un adevăr istoric faptul că lagărul de la Treblinka era un lagăr de exterminare german nazist construit pe teritoriul Poloniei ocupate în timpul celui de Al Doilea Război Mondial.

15. Din decizia de trimitere rezultă că expresia inițială „lagărul de exterminare polonez de la Treblinka” a rămas publicată pe site-ul internet doar câteva ore, după câte se pare începând cu ora 5.00 a zilei de 15 aprilie 2017, dată la care a fost publicat online întregul articol, și până în jurul orei 13.40 a aceleiași zile, moment în care, în urma unei intervenții prin e-mail a Consulatului Poloniei din München (Germania), expresia în cauză a fost înlocuită cu următoarea: „a fost ucisă de naziști în lagărul de exterminare german nazist de la Treblinka, situat în Polonia ocupată”. O notă de subsol situată în josul articolului cuprinde o scurtă explicație potrivit căreia expresia „lagărul de exterminare polonez de la Treblinka” a fost utilizată inițial în text, însă ulterior a fost corectată.

16. La 27 noiembrie 2017, reclamantul a introdus o acțiune civilă la Sąd Okręgowy w Warszawie (Tribunalul Regional din Varșovia, Polonia). Odată cu acțiunea, acesta a depus și un exemplar tipărit al versiunii corectate a publicației contestate. Acesta nu a precizat circumstanțele în care a luat cunoștință de publicație. Reclamantul a solicitat ca drepturile sale referitoare la personalitate, în special a dreptului la identitatea și demnitatea sale naționale, să fie protejate prin:

- interzicerea pârâtei să difuzeze în orice mod expresiile „lagăr de exterminare polonez” sau „lagăr de concentrare polonez” în limba germană sau în orice altă limbă, în legătură cu lagărele de concentrare germane situate pe teritoriul Poloniei ocupate în timpul celui de Al Doilea Război Mondial;
- obligarea pârâtei la publicarea pe site-ul său internet a unei afirmații care să includă conținutul precizat în cererea de sesizare a instanței, prin care pârâta să ceară scuze reclamantului pentru încălcarea drepturilor sale referitoare la personalitate cauzată de articolul în litigiu publicat pe internet, în care se sugera că lagărul de exterminare de la Treblinka era construit și coordonat de resortisanți polonezi;

- obligarea pârâtei la plata sumei de 50 000 de zloți polonezi (PLN) către Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych (Asociația Poloneză a Foștilor Deținuți Politici ai Închisorilor și ai Lagărelor de Concentrare Hitleriste).

17. Pentru a justifica competența internațională a instanțelor poloneze, reclamantul s-a întemeiat pe hotărârea Curții pronunțată în cauza eDate⁶. Pârâta a invocat excepția de inadmisibilitate a acțiunii, motivând că instanțele poloneze nu au competența de soluționare a cauzei. Aceasta a subliniat că, spre deosebire de situația din cauza eDate, articolul de pe internet care a stat la baza acțiunii nu îl privea în mod direct pe reclamant. Pârâta a invocat și profilul său regional și sfera publicului cititor, dat fiind că reportajele sale acoperă unitatea administrativă Oberpfalz (Palatinatul Superior din Bavaria, Germania) și se axează în principal pe știri regionale. Cu titlu de exemplu, rubrica „Germania și lumea” se află doar pe locul patru în meniul paginii. Pârâta a subliniat de asemenea faptul că site-ul internet există doar în limba germană.

18. Prin hotărârea din 5 aprilie 2019, Sąd Okręgowy w Warszawie (Tribunalul Regional din Varșovia) a respins excepția invocată de pârâtă privind inadmisibilitatea acțiunii. Această instanță a considerat că erau îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012. Aceasta a subliniat că, în perioada cuprinsă între 15 aprilie 2017 și 29 noiembrie 2018, au avut loc mai mult de 32 000 de accesări din Polonia ale site-ului internet al pârâtei. Polonia s-a clasat pe locul al 14-lea din 25 de țări de origine în ceea ce privește numărul de vizitatori ai site-ului internet. Prin urmare, pârâta ar fi putut prevedea că publicația se putea adresa și cititorilor din alte țări, inclusiv celor din Polonia. Pârâta ar fi putut prevedea și că publicarea pe internet a unui articol care cuprindea expresia „lagăr de exterminare polonez” ar fi putut fi observată de cititorii polonezi. Având în vedere accesibilitatea pe internet a publicației în Polonia și ținând seama de conținutul acesteia, Polonia putea fi considerată drept locul în care pot fi încălcate drepturile referitoare la personalitate.

19. La 25 aprilie 2019, pârâta a declarat la instanța de trimitere, Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia, Polonia), o cale de atac împotriva hotărârii pronunțate de prima instanță. Pârâta a considerat că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 a fost aplicat eronat și a susținut că nu era posibil în mod rezonabil să prevadă că ar fi putut fi inițiate proceduri judiciare în Polonia. Pârâta a susținut că dacă conținutul unui articol vizează o altă persoană decât reclamantul sau nu vizează nicio anumită persoană, nu poate în mod obiectiv să prevadă instanța în fața căreia poate fi acționată în justiție. Pârâta a subliniat că conținutul articolului în cauză este atât de străin de Polonia încât acest lucru exclude în mod obiectiv orice caracter previzibil rezonabil al desfășurării unor proceduri judiciare în Polonia.

20. Printr-o ordonanță procedurală, Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia) a solicitat avocatului reclamantului să descrie mai precis împrejurările de fapt ale acțiunii. Reclamantul a fost de asemenea invitat să precizeze dacă are cunoștințe de limba germană, momentul (înainte sau după corectarea expresiei în litigiu) și modul (fie direct pe internet, fie prin intermediul terților) în care a luat cunoștință de publicație. Instanța de trimitere afirmă însă că aceste întrebări au rămas fără răspuns.

21. Instanța de trimitere are îndoieli cu privire la aspectul dacă cerința privind caracterul previzibil rezonabil al competenței prevăzută în considerentele (15) și (16) ale Regulamentului nr. 1215/2012 vizează o situație precum cea din litigiul principal. Această instanță recunoaște că expresia „lagăr de exterminare polonez” este de natură să provoace o reacție negativă în Polonia.

⁶ Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:685).

Aceasta poate crea falsa impresie în rândul anumitor cititori că lagărele de exterminare au fost construite de resortisanți polonezi și că aceștia erau responsabili pentru crimele săvârșite în cadrul lor, ofensând astfel pe acei resortisanți polonezi care au fost ei înșiși încarcerati în lagărele de exterminare sau ale căror rude au fost ucise de ocupanții naziști în timpul celui de Al Doilea Război Mondial. Cu toate acestea, instanța de trimitere dorește să se stabilească de asemenea dacă împrejurările specifice prezentei cauze pot conduce la concluzia că pârâta ar fi putut prevedea în mod rezonabil că, în legătură cu articolul în litigiu, ar fi putut fi introdusă împotriva sa o acțiune de protecție a drepturilor referitoare la personalitate în fața unei instanțe poloneze, chiar dacă reclamantul nu a fost identificat, direct sau indirect, în textul articolului.

22. În aceste condiții, Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia) a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 7 punctul 2 din [Regulamentul nr. 1215/2012] trebuie interpretat în sensul că competența întemeiată pe legătura cu centrul intereselor are aplicabilitate în speța privind acțiunea persoanei fizice privind protecția drepturilor sale [referitoare la personalitate] în cazul în care publicația pe internet indicată drept faptă care încalcă aceste drepturi nu cuprinde informații directe sau indirecte referitoare la această persoană fizică concretă, ci cuprinde informații sau constatări care sugerează acțiuni reprobabile ale colectivității din care face parte reclamantul (în împrejurările concrete ale acestei cauze: poporul), de care reclamantul leagă încălcarea drepturilor sale [referitoare la personalitate]?
- 2) În cauza privind protecția patrimonială și nepatrimonială a drepturilor [referitoare la personalitate] față de încălcarea acestora pe internet, apreciind temeiul competenței generale ca fiind articolul 7 punctul 2 din Regulamentul [nr. 1215/2012], respectiv cu ocazia realizării aprecierii dacă instanța națională este instanța de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă, trebuie să se țină seama de elemente precum:
 - sfera destinatarilor cărora li se adresează în principal site-ul internet pe care a fost săvârșită încălcarea;
 - limba site-ului internet și a publicației în cauză;
 - durata punerii la dispoziția destinatarilor a informației în cauză pe site-ul internet;
 - împrejurări individuale ale reclamantului, cum ar fi situația reclamantului în timpul războiului și activitatea sa socială prezentă, care pot fi invocate în speță drept justificare a dreptului specific de a se opune, în justiție, promovării unor acuzații împotriva colectivității, a comunității din care face parte reclamantul?”

23. Reclamantul, pârâta, guvernul polonez, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise.

IV. Analiză

24. Prezentele concluzii sunt structurate după cum urmează. Vom începe prin a aminti stadiul actual al dreptului (jurisprudențial) privind competența internațională pentru prejudicii pretins cauzate drepturilor unei persoane referitoare la personalitate, în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 (A). Vom reveni apoi la caracteristicile specifice prezentei cauze

(B). În continuare, vom explica motivul pentru care aspectul dacă o persoană a fost menționată poate cu greu reprezenta un criteriu concludent pentru a se stabili dacă orice prejudiciu s-ar fi putut produce într-o anumită jurisdicție (C). Apoi, vom aborda aspectul caracterului previzibil al competenței (D). În sfârșit, vom concluziona prin a sugera că, deși legislația Uniunii, în stadiul în care se află în prezent, este într-adevăr foarte permisivă în ceea ce privește competența internațională în situațiile în care atingerile aduse reputației unei persoane sunt săvârșite pe internet, există totuși anumite limite în ceea ce privește fondul unor astfel de acțiuni pe care o instanță națională este obligată să le respecte (E).

A. Cele două tipuri de competență întemeiate pe locul unde s-a produs prejudiciul potrivit articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 în ceea ce privește atingerea săvârșită pe internet adusă drepturilor referitoare la personalitate

25. În jurisprudența Curții referitoare la ceea ce reprezintă în prezent articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 s-a subliniat constant necesitatea de a menține posibilitatea de exercitare a competenței internaționale în ceea ce privește acțiunile în despăgubire introduse de pretinsa victimă. Astfel, Curtea a interpretat în mod constant această dispoziție în sensul că se referă la locul evenimentului care a dat naștere prejudiciului și la locul unde s-a produs prejudiciul⁷.

26. În ceea ce privește încălcările drepturilor referitoare la personalitate, partea care se referă la „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” a determinat treptat două niveluri diferite de competență.

27. În Hotărârea Shevill, în ceea ce privește publicațiile *tipărite*, Curtea a asociat acest loc cu orice stat membru „în care publicația [pretins prejudiciabilă] a fost difuzată și în care victima pretinde că a suferit o atingere adusă reputației sale”, instanțele din acest stat membru având competența să se pronunțe „numai asupra prejudiciului cauzat în statul instanței sesizate”⁸.

28. Prin urmare, a luat naștere așa-numita „abordare de tip mozaic”⁹. Aceasta se întemeiază pe interpretarea potrivit căreia o publicație pretins defăimătoare produce „efectele sale prejudiciabile asupra victimei” în toate locurile „în care publicația este difuzată, atunci când victima este cunoscută în locurile respective” și, în consecință, potrivit căreia instanțele din aceste state membre „[sunt], din punct de vedere teritorial, [cele] mai calificate să evalueze defăimarea săvârșită în acel stat și să determine întinderea prejudiciului corespunzător”¹⁰.

29. Odată cu pronunțarea de către Curte a Hotărârii eDate, Hotărârea Shevill s-a deplasat în mediul online. Într-adevăr, în Hotărârea eDate, Curtea a recunoscut „[d]ificultățile punerii în aplicare, în contextul internetului, a criteriului menționat al materializării prejudiciului rezultat din Hotărârea Shevill” și „gravitatea prejudiciului care poate fi suferit de titularul unui drept referitor la personalitate care constată că informații care aduc atingere dreptului menționat sunt disponibile în orice punct al planetei”¹¹. Prin urmare, Curtea a decis să adapteze interpretarea pe care a dat-o articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 „în sensul că victima unei

⁷ Începând cu pronunțarea Hotărârii din 30 noiembrie 1976, Bier (21/76, EU:C:1976:166, punctul 19).

⁸ Hotărârea din 7 martie 1995, Shevill și alții (C-68/93, EU:C:1995:61, punctul 33).

⁹ A se vedea în detaliu Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554, punctul 28 și trimiterile suplimentare).

¹⁰ Hotărârea din 7 martie 1995, Shevill și alții (C-68/93, EU:C:1995:61, punctele 28-31).

¹¹ Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:685, punctul 47).

încălcări a drepturilor referitoare la personalitate prin intermediul internetului poate sesiza o instanță pentru *tot prejudiciul* suferit în funcție de locul materializării prejudiciului cauzat în Uniunea Europeană prin încălcarea menționată”¹².

30. În acest mod a luat naștere temeiul competenței determinate de „centrul intereselor”. Curtea a statuat că „impactul unei informații postate asupra drepturilor referitoare la personalitate ale unei persoane poate fi apreciat cel mai bine de instanța de la locul unde pretinsa victimă își are centrul intereselor”¹³.

31. Cu toate acestea și destul de important, centrul intereselor stabilit în Hotărârea eDate nu a înlocuit abordarea de tip mozaic prevăzută în Hotărârea Shevill în ceea ce privește publicațiile pe internet. Acesta a fost *adăugat* la această abordare, ca *alternativă*. Prin urmare, victima unei pretinse încălcări săvârșite pe internet a drepturilor referitoare la personalitate poate alege între a sesiza fie (i) instanța din statul membru în care se află centrul intereselor sale în ceea ce privește întregul prejudiciu cauzat, fie (ii) instanțele din unul sau mai multe state membre în ceea ce privește partea de prejudiciu care a fost cauzat pe teritoriul statului membru respectiv¹⁴.

32. În Concluziile prezentate în cauza Bolagsupplysningen¹⁵, am încercat să convingem Curtea că o asemenea abordare este greșită. Pe lângă dificultățile practice semnificative create prin extinderea abordării de tip mozaic la publicațiile pe internet, această alegere nu poate fi justificată prin niciunul dintre argumentele de principiu care sunt invocate în favoarea sa. Mai precis, această abordare nu îmbunătățește foarte mult situația fiecăreia dintre cele două părți – cu excepția situațiilor de hărțuire –, ci mai degrabă reduce drastic, dacă nu exclude cu totul, șansele ca pârâtul să prevadă locul în care acesta ar putea fi acționat în instanță.

33. În Hotărârea Bolagsupplysningen, Curtea a hotărât să mențină această dublă abordare¹⁶. În același timp însă, Curtea a precizat că doar competența determinată de centrul intereselor poate fi invocată în ceea ce privește acțiunile care au ca scop obținerea reparării prejudiciului și eliminarea informației pretins dăunătoare publicate pe internet. Astfel, în calitate de „cerere unitară și indivizibilă”, o asemenea acțiune nu poate fi formulată decât „în fața unei instanțe competente să soluționeze integralitatea unei cereri”¹⁷.

34. Prin urmare, s-ar părea că, în urma pronunțării Hotărârii Bolagsupplysningen, instanțele care au competență limitată bazată pe „abordarea mozaic” pot acorda doar măsuri reparatorii „divizibile”, în timp ce instanțele care au competență deplină, determinată de centrul intereselor, pot acorda atât măsuri reparatorii „divizibile”, cât și măsuri reparatorii „indivizibile”¹⁸.

35. Curtea nu a prevăzut în mod concret care sunt tipurile de măsuri reparatorii care intră în fiecare categorie. Cu toate acestea, am putea presupune că măsurile reparatorii „divizibile” înseamnă în esență despăgubiri pecuniare (și posibil alte măsuri reparatorii care pot fi împărțite

¹² *Ibidem*, punctul 48. Sublinierea noastră.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*, punctul 52.

¹⁵ Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554).

¹⁶ Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctul 47).

¹⁷ *Ibidem*, punctul 48.

¹⁸ În mod obișnuit, pe lângă competența „deplină” în ceea ce privește toate măsurile reparatorii care ar putea fi întotdeauna disponibile în locul în care se află domiciliul pârâtului în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012; a se vedea și Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:685, punctele 42 și 43).

conform unor criterii jurisprudențiale), în timp ce măsurile reparatorii „indivizibile” sunt toate cele care pot fi acordate în mod realist și executate doar o singură dată, întrucât, odată executate, acestea au impact în toate locurile (corectarea sau eliminarea informațiilor).

36. În sfârșit, jurisprudența de până în prezent a fost mai degrabă vagă cu privire la condițiile concrete care trebuie îndeplinite pentru a se stabili competența determinată de abordarea de tip mozaic sau competența determinată de centrul intereselor. Pe de o parte, în ceea ce privește competența determinată de abordarea de tip mozaic, jurisprudența Curții menționează două cerințe: informația care face obiectul contestației trebuie să fi fost accesibilă în statul membru în cauză, iar drepturile reclamantului referitoare la personalitate trebuie să fi putut suferi o atingere în acel stat membru¹⁹. Pe de altă parte, competența determinată de centrul intereselor necesită în mod evident îndeplinirea mai multor cerințe. Cu toate acestea, probabil deoarece a fost introdusă și confirmată în cauzele în care *punctul de legătură deosebit de strâns* existent între litigiu și instanțele de la locul în care s-a produs prejudiciul²⁰ a condus în mod concret ca „centrul intereselor victimei” să fie localizat la domiciliul acesteia²¹, jurisprudența nu furnizează criterii mai detaliate în ceea ce privește factorii specifici sau alte elemente care ar trebui luate în considerare.

B. Caracteristicile specifice prezentei cauze

37. Un astfel de context juridic este cel în cadrul căruia instanța de trimitere solicită mai întâi să se stabilească dacă poate exista un centru al intereselor unui reclamant care nu a fost *identificat individual* de publicația în litigiu. Vom prefera mai degrabă să utilizăm această expresie decât cea utilizată de instanța de trimitere, care precizează că „publicația pe internet [...] nu cuprinde informații directe sau indirecte referitoare la această persoană fizică concretă”. Indiferent dacă un reclamant a fost sau nu a fost *identificat individual* într-o publicație (i) prin numele său, ori (ii) prin caracteristicile sau circumstanțele personale unice²², trebuie să aibă loc o evaluare destul de obiectivă a situației de fapt. Măsura în care informațiile publicate *se referă* la o persoană fizică este o chestiune de evaluare (mai degrabă subiectivă) desfășurată pe o anumită scală, care include deja elementele de evaluare a informațiilor furnizate și care se interferează în scurt timp cu o evaluare a fondului cauzei, și anume măsura în care acea persoană a fost de fapt afectată²³.

38. Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească care sunt elementele relevante care trebuie să fie luate în considerare cu ocazia evaluării existenței unui punct de legătură suficient de strâns pentru exercitarea competenței întemeiate pe articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012.

¹⁹ A se vedea Hotărârea din 7 martie 1995, Shevill și alții (C-68/93, EU:C:1995:61, punctele 30 și 33), Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:685, punctul 51), și Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctul 47). A se vedea de asemenea, în contextul încălcării drepturilor de autor, Hotărârea din 22 ianuarie 2015, Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, punctul 34).

²⁰ Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctul 26 și jurisprudența citată).

²¹ *Ibidem*, punctul 33.

²² Pentru a da un exemplu: este mai puțin important a ști dacă o publicație pe internet care conține în mod potențial afirmații care nu sunt măgulitoare în privința unei persoane se referă (i) la Michal Bobek, sau la (ii) acest ceh nerezonabil care ocupă în prezent funcția de avocat general la Curtea de Justiție. În cele două situații, nu există nicio îndoială că autorul prezentelor concluzii ar fi în largă măsură *identificat individual*, chiar dacă în al doilea scenariu nu este menționat (direct).

²³ Acest din urmă aspect este confirmat de jurisprudența națională citată mai sus (la punctele 8-10 din prezentele concluzii), care pare să conducă la o prezumție juridică sau mai degrabă la o ficțiune juridică, potrivit căreia un anumit tip de publicație *se referă* la un anumit grup de persoane.

39. Având în vedere natura măsurilor reparatorii solicitate, instanța de trimitere solicită mod concret să se stabilească competența determinată de centrul intereselor. Astfel, în fața instanței de trimitere²⁴, reclamantul solicită trei măsuri reparatorii distincte: o despăgubire pecuniară, interzicerea oricărei utilizări viitoare de către pârâtă a expresiei contestate și prezentarea unor scuze publice adresate reclamantului. Nu se precizează dacă despăgubirea pecuniară solicitată este considerată că reprezintă tot pretinsul prejudiciu sau doar cel care s-a produs în jurisdicția instanțelor poloneze. Cu toate acestea și în orice caz, celelalte două măsuri reparatorii se aseamănă foarte mult cu măsurile reparatorii *indivizibile* – și anume cu cele care pot fi acordate numai de o instanță care are competență bazată pe centrul intereselor reclamantului²⁵.

40. Cu toate acestea, este clar că, în temeiul jurisprudenței consacrate a Curții, prezentată în secțiunea anterioară a prezentelor concluzii, continuă să existe, *în paralel* cu posibila competență bazată pe centrul intereselor, competența bazată pe abordarea de tip mozaic.

41. Acest paralelism are implicații destul de importante. Cu excepția cazului în care, în contextul prezentei cauze, Curtea dorește să revizuiască în mod radical jurisprudența sa referitoare la competența bazată pe centrul intereselor sau cea bazată pe abordarea de tip mozaic ori, mai presus de toate, existența lor paralelă în curs de desfășurare, prevăzută în Hotărârea eDate și confirmată recent în Hotărârea Bolagsupplysningen²⁶ sau, procedând astfel, poate prin analizarea mai amănunțită a Hotărârii Bier în contextul faptelor delictuale online interpretate împreună²⁷, este clar că, indiferent dacă ar exista în definitiv un centru al intereselor unei părți (pretins) vătămate într-o cauză precum cea de față, va exista mereu competența bazată pe abordarea de tip mozaic, care permite *oricărei* instanțe naționale să își exercite competența în ceea ce privește partea de măsuri reparatorii divizibile (cu siguranță acordarea unei despăgubiri pecuniare) referitoare la partea de prejudiciu care a fost cauzat pe teritoriul său.

42. Prezenta cauză demonstrează din nou motivul pentru care paralelismul în curs al ambelor tipuri de competență ridică unele probleme, cel puțin la două niveluri. Pe de o parte, a întreține dezbateri aprinse în legătură cu locul în care s-ar putea afla mai exact centrul intereselor unei părți vătămate, în contextul în care va putea fi exercitată în orice caz competența bazată pe abordarea de tip mozaic în posibil 27 state membre, devine un exercițiu oarecum inutil. Pe de altă parte, până în prezent, în practică, centrul intereselor a fost echivalat cu domiciliul reclamantului, presupunându-se că acesta va fi locul în care reputația reclamantului va fi cel mai mult afectată. În acest context, nu este clar ce loc mai rămâne pentru analizarea tuturor punctelor de legătură *obiective* ale litigiului cu competența unui anumit stat membru, deoarece noțiunea de centru al

²⁴ A se vedea mai sus punctul 16 din prezentele concluzii.

²⁵ Spre deosebire de instanțele care pot fi sesizate în temeiul competenței bazate pe abordarea de tip mozaic în ceea ce privește prejudiciile produse pe teritoriul lor (a se vedea mai sus punctele 35 și 36 din prezentele concluzii). Din nou, competența „deplină” în ceea ce privește toate măsurile reparatorii ar putea fi disponibilă și în locul de domiciliu al pârâtului, în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012.

²⁶ Pentru o evaluare critică în ceea ce privește jurisprudența Curții în acest context, a se vedea de exemplu Hess, B., „The Protection of Privacy in the Case Law of the CJEU”, *Protecting Privacy in Private International and Procedural Law and by Data Protection*, Nomos, Baden-Baden, 2015, p. 106, Reymond, M., „The ECJ eDate Decision: A Case Comment”, *Yearbook of Private International Law*, vol. XIII, SELP, 2011, p. 502 și 503, și Stadler, A., „Anmerkung zu EuGH, Urteil v. 17. 10. 2017 – C-194/16 Bolagsupplysningen OÜ, Ingrid Ilsjan/Svensk Handel AB”, *Juristenzeitung*, vol. 73, 2018, p. 98.

²⁷ A se vedea punctul 25 din prezentele concluzii. Cel mai recent, a se vedea de exemplu Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în cauza Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:253, punctele 46-48). În doctrină, prin recomandarea eliminării locului în care s-a produs evenimentul vătămător, conform articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 în cazurile privind internetul analizate împreună, a se vedea de exemplu Lutzi, T., „Internet Cases in EU Private International Law – Developing a Coherent Approach”, *International & Comparative Law Quarterly*, vol. 66, 2017, p. 710-712.

intereselor a fost construită în jurul situației *subiective* a pretinsei victime²⁸. Astfel, în mod concret, singura sarcină care trebuie să fie îndeplinită este aceea de a stabili locul domiciliului victimei și este posibil ca această regulă *forum actoris* să fie răsturnată numai în cazul în care acea victimă are foarte puține interacțiuni sociale în acel loc.

43. Nu suntem admiratorii jurisprudenței în stadiul în care ea se află în prezent²⁹. În opinia noastră, Curtea va fi obligată să revizuiască această jurisprudență într-o bună zi. Nu considerăm însă că prezenta cauză este adecvată în acest scop, pentru un motiv foarte simplu: problema stringentă din această cauză nu privește competența internațională, ci mai degrabă fondul acțiunii și conținutul și natura drepturilor referitoare la personalitate, care sunt aparent recunoscute în temeiul dreptului național. Cu toate acestea, problema de a ști care este mai exact persoana care poate pretinde în mod rezonabil că este victimă și care este întinderea drepturilor (referitoare la personalitate) care ar fi putut fi încălcate de o publicație pe internet pretins calomnioasă reprezintă în primul rând o chestiune care ține de fondul unei acțiuni, prevăzută de dreptul național aplicabil. Aceasta nu reprezintă (iar în cauzele anterioare nu a reprezentat) o chestiune de competență în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 (sau al dispozițiilor care l-au precedat).

44. Pentru aceste motive, am dori să sugerăm Curții să abordeze această cauză într-un mod restrictiv și minimalist. În esență, prezenta cauză se referă la o singură chestiune: în ceea ce privește măsurile reparatorii indivizibile, și anume interdicția utilizării unei anumite afirmații în viitor și publicarea de scuze, aplicabilitatea criteriului privind centrul intereselor unei părți pretins vătămate de o publicație online este împiedicată de faptul că acea persoană nu este identificată în publicația în cauză?

C. A fi sau a nu fi identificat: acest aspect este relevant pentru producerea prejudiciului, în conformitate cu articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012?

45. Pârâta și Comisia au susținut în esență că victima unei pretinse încălcări a drepturilor referitoare la personalitate trebuie să poată sesiza instanțele de la locul unde se află centrul său de interese doar *dacă aceasta a fost identificată* în publicația în cauză. Ambele părți au prezentat o serie de argumente în legătură cu modul în care trebuie diferențiate faptele din prezenta cauză de cele aferente cauzelor eDate și Bolagsupplysningen. Acestea atrag atenția asupra extinderii periculoase a competenței internaționale care ar putea fi exercitată în cazul în care competența determinată de centrul intereselor ar fi exercitată nu doar în ceea ce privește persoanele care au fost în mod clar identificate într-o publicație, ci și în ceea ce privește membrii suplimentari neidentificați ai unor grupuri naționale, etnice, religioase sau de altă natură, care se află în situația de a fi doar menționați indirect într-o publicație pe internet.

46. În ceea ce privește regula pe care ambele părți propun Curții să o formuleze, abordarea propusă este în esență următoarea: întrucât reclamantul nu a fost individualizat în publicația în cauză, editorul nu ar fi putut prevedea în mod rezonabil că reclamantul putea fi afectat de aceasta. Astfel, în scopul stabilirii competenței determinate de centrul intereselor este necesar ca (prezumtivul) reclamant să fie identificat în cadrul publicației.

²⁸ Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766), care se referă, la punctul 33, la acest loc ca reprezentând „centrul de interese *al victimei*” (sublinierea noastră), iar nu centrul de interese (sau mai degrabă, așa cum ar trebui să fie în mod corespunzător, centrul de greutate) *al conflictului*.

²⁹ După cum considerăm că am precizat destul de clar în Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554), prin care invităm Marea Cameră a Curții să revizuiască Hotărârea eDate.

47. Am fi de acord cu ambele părți în ceea ce privește prima propunere, însă din altă perspectivă: un grad rezonabil de previzibilitate din partea editorului în ceea ce privește locul în care publicația sa ar putea cauza prejudicii este cu siguranță o componentă necesară. Aceasta ar trebui să reprezinte criteriul obiectiv pentru definirea oricărui loc în care s-ar putea materializa prejudiciul. Totuși, după cum vom explica în secțiunea următoare (D), aceasta nu înseamnă sau cu siguranță nu a însemnat în prezenta jurisprudență faptul că competența internațională ar fi limitată la locurile pe care editorul le-ar fi prevăzut în mod subiectiv. În plus, există o diferență între previzibilitatea obiectivă a prejudiciului pe care l-ar putea cauza o afirmație specifică și previzibilitatea identității unui anumit reclamant.

48. În ceea ce privește însă a doua propunere prezentată de pârâtă și de Comisie, nu suntem de acord cu existența în cadrul acesteia a unei reguli potrivit căreia, *pentru a putea fi exercitată* o competență determinată de centrul intereselor unei pretinse victime, acea persoană ar trebui să fie identificată în publicația în cauză.

49. În primul rând, este adevărat că competența determinată de centrul intereselor nu poate fi exercitată în orice fel de împrejurări. S-ar putea pur și simplu să nu existe niciun asemenea centru într-un caz specific. Însă acest lucru este la fel de valabil și în ceea ce privește situațiile în care anumite persoane au fost identificate efectiv într-o anumită publicație prin numele lor³⁰.

50. În ceea ce privește celelalte aspecte, suntem cu siguranță de acord că trebuie să existe o corelație naturală: în cazul în care o persoană a fost nominalizată sau în mod clar altfel identificată individual într-o publicație, este corect să se presupună că editorul ar fi trebuit să știe sau cel puțin să presupună cu diligență³¹ că o asemenea persoană poate să aibă un centru de interese într-un anumit loc³². În schimb, autorul informațiilor care nu face nicio astfel de referire la o anumită persoană se va afla rar într-o astfel de poziție. Acest aspect exclude însă posibilitatea ca editorul respectiv să publice în continuare informații pe internet, care, în orice interpretare rezonabilă, este foarte probabil să fie percepute ca provocând prejudicii într-un loc foarte precis și previzibil?

51. Nu există niciun indiciu evident care ar putea servi drept normă jurisdicțională clară în acest sens. Totuși, acest indiciu este logic, având în vedere natura faptei delictuale în discuție: în împrejurări obișnuite, o acțiune de calomnie impune evaluarea de la caz la caz a unei afirmații, care este analizată în lumina contextului său și apreciată din punctul de vedere al impactului negativ pe care l-a avut asupra drepturilor protejate ale persoanei. Astfel, în cadrul unei asemenea evaluări, unele afirmații sunt mult prea îndepărtate pentru a putea cauza un prejudiciu perceptibil reputației unei persoane. Alte afirmații ar putea să se apropie foarte mult de acest nivel, chiar și în ceea ce privește persoane care nu sunt identificate individual. Este vorba despre o scară, iar nu de încadrări ermetice. Următoarele exemple pot ajuta la ilustrarea acestui aspect.

52. În primul rând, să ne imaginăm o publicație pe internet care conține o afirmație calomnioasă referitoare la o rudă sau la un afin apropiat unei persoane: soțul, soția, un copil sau un părinte. Pentru acest exemplu, să presupunem că afirmația calomnioasă îl privește pe soțul persoanei. Astfel, să ne imaginăm un articol calomnios publicat în legătură cu acest soț, în care acesta este identificat, însă nimeni altcineva nu este identificat prin numele său. Soțul decide, din anumite motive, să nu introducă o acțiune. Totuși, este clar pentru persoanele din jurul său, inclusiv

³⁰ A se vedea Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctul 43).

³¹ În realitate, publicarea de informații referitoare la o persoană nu garantează în niciun fel cunoașterea de către editor a locului în care se află centrul intereselor persoanei respective. Acest lucru impune doar manifestarea unei anumite diligențe.

³² Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:685, punctul 50).

pentru soția sa, faptul că acesta a suferit din cauza afirmației respective. În cazul în care soția ar decide să introducă o acțiune în nume propriu de reparare a prejudiciilor morale cauzate de publicarea aceluși articol, cu condiția ca dreptul național să permită unei asemenea persoane să aibă calitate procesuală activă, acea persoană nu ar putea invoca propriul centru de interese?

53. În al doilea rând, ce se poate spune în legătură cu afirmațiile calomnioase adresate unui grup de persoane care, deși nu sunt individualizate, pot fi identificate cu un anumit efort (deși editorul poate să nu fie în poziția de a le cunoaște pe toate)? Să luăm ca exemplu un grup de persoane care au legături profesionale sau culturale (angajații unei anumite societăți, membrii unei societăți sau ai unui club) sau de natură geografică (locuitorii unui anumit loc sau ai unui anumit oraș). Să ne imaginăm o afirmație agresivă postată într-o publicație pe internet despre un asemenea grup de persoane.

54. În al treilea rând, mergând chiar mai departe pe această scală, se află membrii oricărei comunități mai mari, uniți prin caracteristicile lor comune, fie că este vorba despre caracteristici naționale, etnice, rasiale, de gen, privind orientarea sexuală și așa mai departe. Ce se poate spune despre membrii unei astfel de comunități care se consideră prejudiciați de anumite afirmații făcute pe internet? Din moment ce nu sunt individualizați prin numele lor, această împrejurare se opune percepției publicațiilor pe internet în sensul că le provoacă un prejudiciu? Aceasta înseamnă că asemenea persoane nu se pot prevala, prin definiție, de centrul lor de interese?

55. Există două variabile comune tuturor acestor scenarii. În primul rând, nu există încadrări sau limite precise. În schimb, există pur și simplu un fluid, o serie de posibile „niveluri de individualizare” care trebuie să fie evaluate în lumina varietății infinite a situațiilor de fapt ale cazurilor, atunci când se analizează o anumită afirmație apreciată în contextul său, raportată la un reclamant specific. În al doilea rând, aspectul dacă, în oricare dintre aceste cazuri, persoana în cauză ar avea calitatea procesuală de a iniția o asemenea acțiune sau dacă o asemenea persoană ar putea avea chiar statutul de „victimă” și în raport cu care drepturi (referitoare la personalitate) este o chestiune care ține de dreptul național aplicabil.

56. O atare diversitate raportată la fiecare caz în parte nu poate fi înlocuită efectiv de o normă referitoare la competența internațională, care prevede că, în cazul în care o persoană nu a fost identificată într-o publicație pe internet sau nu a fost cel puțin identificată suficient de bine în cuprinsul acesteia³³, competența bazată în mod obișnuit pe o evaluare preliminară cu privire la aspectul dacă *orice prejudiciu care s-a produs sau nu s-a produs ori care este susceptibil să se producă* pentru persoana respectivă în cadrul acelei jurisdicții nu s-ar mai putea exercita automat. Această normă ar reprezenta un instrument mult prea limitat și prea inadecvat într-o serie de cazuri. Un singur criteriu (o persoană a fost identificată) ar fi utilizat ca un criteriu foarte puțin fiabil pentru o evaluare foarte diferită (o publicație specifică a cauzat un prejudiciu într-o anumită jurisdicție).

57. Prin urmare, nu considerăm că ar fi indicat ca Curtea să adopte o normă în materie de competență precum cea propusă de pârâtă și de Comisie. În loc să încerce să efectueze o distincție clară între cazurile în care o persoană a fost identificată în mod individual și cazurile în care aceasta nu a fost identificată, Curtea ar trebui în schimb să amintească necesitatea previzibilității obiective a competenței și a jurisdicției, alături de posibilele criterii care trebuie să fie luate în considerare într-o astfel de evaluare, aspect pe care îl vom aborda în cele ce urmează.

³³ Deși rămânem în principal evazivi, unde ar putea fi trasă atunci linia de demarcație pentru a fi „suficient identificat individual” de o publicație, dacă se recunoaște posibilitatea că, deși nu este individualizată, o persoană ar putea fi totuși vizată?

D. Aspectul esențial: caracterul previzibil rezonabil și obiectiv al oricărui prejudiciu cauzat

58. Întrebarea-cheie din cadrul prezentei secțiuni privind caracterul previzibil este *ce anume* înseamnă mai exact că ar trebui să fie previzibil? Locul în care s-a produs sau s-ar fi putut produce prejudiciul (a doua opțiune consacrată în Hotărârea Bier în general) sau doar locul în care o victimă efectivă își are centrul intereselor (cu alte cuvinte, doar un mic subansamblu al acestui aspect general al prejudiciului)?

59. Reclamantul și Comisia subliniază în mod întemeiat că caracterul previzibil al competenței reprezintă o cerință generală prevăzută de Regulamentul nr. 1215/2012. Această cerință este într-adevăr prevăzută în considerentele (15) și (16), în care se arată că orice abatere de la principiul conform căruia competența este determinată de domiciliul pârâtului³⁴, și anume orice alt motiv de competență, trebuie să fie autorizată „în temeiul unei legături strânse între instanță și acțiune sau în scopul bunei administrări a justiției. Existența unei legături strânse ar trebui să asigure securitatea juridică și să evite posibilitatea de a se introduce o acțiune împotriva pârâtului în fața unei instanțe dintr-un stat membru care nu era previzibilă în mod rezonabil de către acesta. Acest lucru este important în special în litigiile privind obligații necontractuale care rezultă din încălcări ale intimității și ale drepturilor legate de personalitatea sa, inclusiv privind calomnia”.

60. Cu toate acestea, este nevoie de un șir foarte lung de raționamente pentru a trece de la această afirmație la cea care este sugerată în prezenta cauză: (i) pârâta nu ar fi putut să prevadă competența instanțelor poloneze, întrucât publicația în cauză nu l-a identificat pe reclamant; (ii) astfel, pârâta nu ar fi avut nicidecum cunoștință despre identitatea acestuia; (iii) prin urmare, pârâta nu era în măsură să cunoască domiciliul acestuia, și (v) în consecință, pârâta nu ar fi putut prevedea în mod rezonabil locul în care se putea afla centrul intereselor reclamantului.

61. Suntem de acord că un asemenea șir de raționamente ar putea fi într-adevăr stabilit dacă aspectul *caracterului previzibil al forului* s-ar reduce doar la chestiunea identității și a *domiciliului reclamantului*. Nu acesta este însă „caracterul previzibil” pe care par să îl vizeze considerentele citate. Acest caracter previzibil ar fi trebuit să fie asigurat prin existența unei strânse legături între acțiune și instanță, și anume prin existența unei legături *obiective* între acțiune și for, în interesul bunei administrări a justiției.

62. Suntem obligați să fim de acord că, în ceea ce privește stabilirea locului unde se află centrul intereselor, caracterul previzibil obiectiv al ceea ce s-ar putea numi cel mai bine „centrul de greutate” al unui conflict pare să fi fost redus la stabilirea locului unde se află domiciliul victimei³⁵. Nu considerăm însă că Curtea ar trebui să continue pe această cale, prin adoptarea unor norme suplimentare care se abat și mai mult de la ceea ce ar trebui să însemne evaluarea actuală. Cu alte cuvinte, caracterul previzibil rezonabil al centrului de greutate al unui conflict nu ar trebui să fie înlocuit efectiv de cunoașterea de către editor a locului unde se află domiciliul victimei. Din nou, deși suntem pe deplin de acord cu necesitatea ca normele în materie de competență să fie previzibile, nu considerăm că o asemenea restrângere încurajează tipul de previzibilitate vizat de Regulamentul nr. 1215/2012.

63. În primul rând, evaluarea oricăror drepturi referitoare la personalitate implică cel puțin două considerații: nu doar situația de fapt sau socială a părții vătămate și prejudiciul cauzat acesteia (astfel, situația din perspectiva victimei), ci și, mai presus de toate, natura, conținutul și domeniul unei anumite afirmații plasate în contextul său adecvat (situația din perspectiva afirmației, precum

³⁴ A se vedea de asemenea Hotărârea din 19 februarie 2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punctul 52).

³⁵ Menționat mai sus, la punctele 36 și 42 din prezentele concluzii.

și domeniul și impactul acesteia). La interferența acestor două considerente ar trebui să fie evaluat caracterul previzibil al competenței, nu doar în raport cu caracterul previzibil al domiciliului victimei sau chiar cu cunoașterea acestuia din urmă.

64. În acest context, nu putem decât să subscriem din nou³⁶ la poziția adoptată de avocatul general Cruz Villalón, care a subliniat, într-adevăr, importanța caracterului previzibil și a securității juridice într-un astfel de context³⁷. Tipul caracterului previzibil trebuia totuși să fi fost asigurat prin identificarea centrului (obiectiv) de greutate *al conflictului*, iar nu doar a centrului (subiectiv) al intereselor *victimei*. Distinsul avocat general a propus, așadar, ca un astfel de criteriu al „centrului de greutate” să fie compus din două elemente *cumulative*, unul care se axează pe reclamant, iar celălalt, pe natura informațiilor în litigiu³⁸. Instanțele unui stat membru ar avea competență doar dacă statul respectiv ar reprezenta locul centrului de interese al reclamantului și dacă „informațiile în litigiu [ar fi fost] exprimate astfel încât să permită în mod rezonabil să se prevadă că informațiile respective sunt relevante în mod obiectiv în [acel stat membru]”³⁹.

65. Este, într-adevăr, adevărat că până în prezent Curtea pare să se fi concentrat exclusiv pe primul dintre cele două elemente (situația reclamantului), fără a se fi pronunțat în legătură cu al doilea element (natura și conținutul prejudiciului material pretins cauzat). Totuși, această tăcere nu trebuie să fie în mod necesar interpretată drept o respingere explicită a relevanței celui de al doilea criteriu. Ea are drept scop să atenționeze că atât în Hotărârea eDate, cât și în Hotărârea Bolagsupplysningen, reclamantii din acele cauze au fost individualizați în publicațiile în discuție. Astfel, s-ar fi putut pur și simplu presupune că informațiile erau, așadar, relevante în mod obiectiv în locul în care se afla domiciliul reclamantilor și că nu era nevoie să se analizeze în detaliu conținutul și natura informațiilor în discuție.

66. Interpretat în această lumină, punctul de plecare este cel al naturii, al conținutului și al domeniului informațiilor respective, evaluate în legătură cu o anumită persoană, respectiv reclamantul care introduce o acțiune. O anumită afirmație, considerată în contextul său corespunzător, ar putea fi interpretată în sensul că provoacă prejudicii aceluia reclamant într-un loc specific? Caracterul previzibil vizat reprezintă caracterul previzibil rezonabil al unei anumite competențe, ținând seama de o afirmație specifică. Acest caracter nu se poate limita la cunoașterea *ex ante* a identității unui reclamant specific și a domiciliului acestuia.

67. În al doilea rând, dacă trebuie să se accepte că conținutul drepturilor referitoare la personalitate și orice posibil impact asupra acestora trebuie definite în primul rând de dreptul național și că ceea ce contează pentru ca afirmația respectivă să cauzeze un prejudiciu nu constă doar în cunoașterea identității reclamantului, ci sunt mai importante conținutul și natura afirmației, atunci se poate admite că o afirmație „determinată geografic” ar putea cauza (în principal) un prejudiciu în locul „determinat geografic” la care se referă. Dacă cineva publică pe

³⁶ A se vedea Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554, punctele 99-103).

³⁷ Concluziile prezentate în cauzele conexe eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:192, punctul 58).

³⁸ *Ibidem*, punctele 59-66.

³⁹ *Ibidem*, punctul 60.

internet o afirmație prin care pretinde că toți locuitorii orașului X sunt hoți de mașini sau că singurul loc de muncă în care excelează femeile din orașul Y este prostituția, ar fi de mirare dacă locuitorii orașului X sau femeile din orașul Y ar contesta aceste afirmații?⁴⁰

68. În al treilea rând, aspectul existenței oricărei intenții subiective a editorului în ceea ce privește publicația propriu-zisă care cauzează un prejudiciu este raportat la acest element. Cu toate acestea, nu este necesar ca site-ul internet pe care s-a produs încălcarea să vizeze în mod specific publicul din statul membru în cauză. În timp ce o astfel de intenție subiectivă este impusă, de exemplu, în temeiul articolului 17 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1215/2012⁴¹, aceasta ar da naștere unor probleme de ordin probatoriu dacă ar fi aplicată în afara domeniului contractelor încheiate cu consumatorii. După cum subliniază în mod întemeiat guvernul polonez, aceasta ar fi incompatibilă și cu formularea diferită a articolului 7 punctul 2 și, respectiv, a articolului 17 alineatul (1). Cu toate acestea, și în orice caz, acest aspect nu ar avea mare importanță, având în vedere natura prejudiciului în discuție în prezenta cauză. De fapt, Curtea a ajuns deja la o concluzie similară atunci când aceasta a refuzat să aplice un criteriu similar drept contrapondere în raport cu competența bazată pe abordarea de tip mozaic în cazurile referitoare la încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală⁴².

69. Am dori să atragem atenția și în privința riscului introducerii în esență a unui „criteriu al intenției” în ceea ce privește faptele prejudiciabile săvârșite pe internet⁴³. Intenția subiectivă a editorului la momentul publicării, dacă aceasta este într-adevăr evidentă, poate fi utilizată doar ca indiciu. Ea nu este însă concludentă. În schimb, ceea ce este relevant este aspectul dacă, în urma unui șir de „elemente de probă” obiective, s-ar fi putut prevedea în mod rezonabil ca informațiile publicate online să fie „de actualitate” într-un anumit teritoriu, încurajând astfel cititorii din acel teritoriu să le acceseze. Asemenea criterii ar putea include în mod concret aspecte precum subiectul publicației, domeniul de prim nivel al site-ului internet, limba, secțiunea în care a fost publicată informația, cuvintele-cheie furnizate motoarelor de căutare sau registrul de acces al site-ului internet⁴⁴.

70. Totuși, întrucât aceste considerații se aplică în ceea ce privește impactul analizat în Hotărârea Bier, și anume locul în care s-a produs prejudiciul, este într-adevăr logic ca ele să se concentreze mai degrabă pe impactul subsecvent, obiectiv, al unei anumite publicații din punctul de vedere al publicului decât să vizeze în principal intențiile inițiale și oarecum subiective ale editorului. Aceasta este perspectiva în care, în conformitate cu considerentul (16) al Regulamentului

⁴⁰ Pe de altă parte, în ceea ce privește afirmațiile „determinate geografic”, s-ar putea sugera că, prin intermediul unor asemenea afirmații, reputația locuitorilor orașului X sau a femeilor din orașul Y poate fi de fapt afectată numai *în altă parte decât* în orașul X sau *de alte persoane care nu fac parte dintre* femeile orașului Y, deoarece este probabil ca locuitorii orașului X sau femeile din orașul Y să știe că acele afirmații nu sunt adevărate, desigur cu excepția hoților de mașini din orașul X și a femeilor din orașul Y angajate în aceste forme specifice de servicii. Totuși, acest raționament intrigant ar putea conduce la concluzia că, amintind puternic de filosofia externismului a lui Jára Cimrman, singurul loc în care afirmațiile determinate geografic ar putea afecta pe cineva se află în afara zonei la care acestea se referă. În mod alternativ, se poate sugera și că, în zonele respective, singurele persoane a căror reputație ar putea fi de fapt afectată ca urmare a unor astfel de afirmații sunt cele care nu fac parte din acele grupuri (profesionale) identificate în afirmațiile în cauză, făcând ca neintroducerea unei acțiuni împotriva unei asemenea afirmații să devină în egală măsură un act indirect de autoincriminare.

⁴¹ Același criteriu se regăsește la articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO 2008, L 177, p. 6). A se vedea Hotărârea din 7 decembrie 2010, Pammer și Hotel Alpenhof (C-585/08 și C-144/09, EU:C:2010:740) în ceea ce privește interpretarea acestuia în cauzele în domeniul internetului.

⁴² A se vedea Hotărârea din 3 octombrie 2013, Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, punctul 42), și Hotărârea din 22 ianuarie 2015, Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, punctele 32 și 33).

⁴³ A se vedea Concluziile prezentate deja de avocatul general Cruz Villalón în cauzele conexe eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:192, punctul 62).

⁴⁴ *Ibidem*, punctele 63-65.

nr. 1215/2012, ar trebui evaluată o *strânsă legătură obiectivă* între *acțiune și jurisdicție*, fapt care justifică apoi exercitarea competenței, ca o contrapondere în raport cu acoperirea geografică practic nelimitată a informațiilor publicate pe internet⁴⁵.

71. În al patrulea rând, având în vedere această interpretare a caracterului previzibil, ar putea fi oferite anumite orientări pentru a asista instanța de trimitere în raport cu criteriile enumerate în a doua întrebare adresată de aceasta. Astfel, primele două criterii menționate de instanța de trimitere au o anumită relevanță pentru această evaluare: publicul vizat și limba în care este redactată publicația. Totuși, spre deosebire de ceea ce susține pârâta și în conformitate cu argumentele prezentate deja mai sus în această secțiune, audiența este *obiectivă*. Cu alte cuvinte, publicul care ar putea fi interesat de astfel de informații și care ar putea avea acces la ele, însă nu publicul definit *in mod subiectiv*, prin intermediul oricăror planuri de afaceri, al tipului și al numărului de rubrici postate pe un site internet sau al percepției subiective a editorului.

72. În schimb, este dificil să se înțeleagă modul în care celelalte două criterii menționate de instanța de trimitere ar putea avea o legătură cu adoptarea unei decizii privind aspectul competenței internaționale, mai degrabă decât elementele care țin de fondul unei astfel de acțiuni. Această observație este valabilă mai ales în ceea ce privește sugestia de a ține seama de „durata punerii la dispoziția destinatarilor a informației în cauză pe site-ul internet” sau de „împrejurări individuale ale reclamantului”. Ambele elemente sunt cu siguranță importante pentru evaluarea prejudiciului pe care publicația l-a cauzat reputației pretinsei părți vătămate. Cu toate acestea, rolul, dacă există unul, în măsura în care privește competența, este mult mai limitat, deoarece articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 impune doar ca prejudiciul pentru care reclamantul solicită repararea să se producă în cadrul jurisdicției.

73. În al cincilea rând și în sfârșit, toate aceste aspecte trebuie analizate, în cele din urmă, de instanța de trimitere. Totuși, din perspectiva competenței internaționale, aspectul caracterului previzibil ar trebui să fie în mod corespunzător caracterizat în sensul că urmărește să constate dacă o afirmație specifică, având în vedere natura, contextul și domeniul acesteia, ar fi putut cauza un prejudiciu unui anumit reclamant, în cadrul unui anumit teritoriu. Acesta are legătură în mod clar cu caracterul previzibil și predictibil al unui anumit for. El nu ar trebui să se limiteze la întrebarea dacă un anumit editor cunoștea sau ar fi putut să cunoască domiciliul unei posibile victime la momentul în care informația a fost publicată pe internet.

74. Analizat în această lumină și pe baza situației de fapt prezentate în fața Curții, este într-adevăr dificil să se sugereze că ar fi fost cu totul imposibil de prevăzut pentru un editor din Germania care a publicat pe internet expresia „lagărul de exterminare polonez de la Treblinka” că o persoană din Polonia ar contesta o astfel de afirmație. Astfel, nu era probabil de neconceput ca „locul în care s-a materializat prejudiciul” ca urmare a afirmației respective să poată fi situat pe acel teritoriu, în special având în vedere că acea afirmație a fost publicată într-o limbă care este înțeleasă pe scară largă, dincolo de teritoriul său național. În cadrul acestei logici, deși în final toate aceste elemente trebuie examinate de instanța națională, este dificil să se înțeleagă modul în care competența prevăzută la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 ar putea fi axiomatic exclusă.

⁴⁵ A se vedea în general, în ceea ce privește jurisprudența Curții și necesitatea introducerii unei abordări similare în cauzele în domeniul internetului, de exemplu, Auda, A. G. R., „A proposed solution to the problem of libel tourism”, *Journal of Private International Law*, vol. 12, 2016, p. 115 și 116, Reymond, M., „Jurisdiction in case of personality torts committed over the Internet: a proposal for a targeting test”, *Yearbook of Private International Law*, vol. 14, 2012/13, p. 217-221, sau Lutzi, T., *Private International Law Online*, Oxford University Press, Oxford, 2020, punctele 5.85, 5.87 și 5.88.

E. Competența (internațională) și dreptul (național) aplicabil

75. Luând în considerare toate cele de mai sus, nu era poate în întregime de neprevăzut că, în cazul în care un prejudiciu s-ar fi materializat în urma publicării pe internet a unei afirmații precum cea în discuție în litigiul principal, acesta putea fi determinat din punct de vedere teritorial cu ajutorul referinței geografice sau naționale cuprinse în acea afirmație. În contextul prezentei cauze este mai degrabă surprinzător că, având în vedere afirmația în discuție, natura și durata ei, precum și contextul în care aceasta a fost publicată pe internet, drepturile individuale ale oricărei persoane referitoare la personalitate ar fi putut fi încălcate în mod rezonabil ca urmare a acestei afirmații sau, în fond, ar fi putut fi afectate în mod individual.

76. Totuși, aceste chestiuni țin în realitate de dreptul național aplicabil și nu au fost încă examinate de instanța de trimitere. Ele vizează aspectul dacă în prezenta cauză reclamantul ar fi putut susține cu succes că a fost vătămat efectiv prin utilizarea expresiei „lagăr de exterminare polonez”. Acest aspect nu reprezintă atât de mult o chestiune de competență internațională, cât o chestiune de fond sau de posibil impact asupra acestui fond, atunci când este evaluată separat sau cu titlu de întrebare preliminară, coroborat cu cea privind calitatea procesuală activă.

77. Desigur, nu este întotdeauna ușor să se mențină o disociere clară între aspectele legate de competență și cele referitoare la fondul unei cauze. În plus, în contextul specific al publicațiilor pe internet și al încălcării drepturilor referitoare la personalitate, competența internațională va determina de asemenea, după toate probabilitățile, dreptul aplicabil. Spre deosebire de alte domenii ale dreptului delictual sau cvasidelictual, nu există nicio normă armonizată în materia conflictului de legi în ceea ce privește litigiile privind încălcarea drepturilor referitoare la personalitate⁴⁶. Prin urmare, fiecare instanță competentă va aplica propria normă națională în materia conflictului de legi, fapt care este de natură să determine aplicarea de către aceasta a propriului drept material, în special pentru faptul că, în stadiul respectiv, se consideră că prejudiciul sau partea relevantă a acestuia au avut loc pe teritoriul său.

78. Acest lucru nu înseamnă însă că „orice normă este valabilă” la nivelul dreptului aplicabil în ceea ce privește posibilele încălcări ale drepturilor referitoare la personalitate de publicațiile pe internet în cadrul pieței interne. În locul unei concluzii, am dori să menționăm două aspecte care ar putea fi relevante pentru instanța de trimitere în acest sens.

79. În primul rând, ar putea fi util să amintim că articolul 3 din Directiva 2000/31/CE⁴⁷ „se opune, sub rezerva derogărilor autorizate potrivit condițiilor prevăzute la articolul 3 alineatul (4), ca furnizorul unui serviciu din comerțul electronic să fie supus unor cerințe mai stricte decât cele prevăzute de dreptul material în vigoare în statul membru de stabilire a furnizorului menționat”⁴⁸.

⁴⁶ Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”) (JO 2007, L 199, p. 40) nu prevede o normă armonizată privind conflictul de legi. Atingerile aduse vieții private și drepturilor referitoare la personalitate, inclusiv calomnia, au fost excluse în mod expres din domeniul de aplicare al acestui regulament la articolul 1 alineatul (2) litera (g).

⁴⁷ Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (Directiva privind comerțul electronic) (JO 2000, L 178, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 29, p. 257).

⁴⁸ Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:685, punctul 67).

80. În Hotărârea Papasavvas, Curtea a precizat că articolul 3 din directiva menționată se aplică și agențiilor de știri, chiar dacă furnizorii acestora își creează veniturile doar prin intermediul publicității și, în egală măsură, *normelor naționale de răspundere civilă pentru calomnie*, în ceea ce privește activitatea lor⁴⁹.

81. Contrar susținerilor pârâtei, faptul că Directiva 2000/31 pare a fi aplicabilă în cauze precum cea de față nu este un argument împotriva exercitării competenței instanțelor poloneze. Acest fapt limitează însă în mod clar orice instanță din Uniune care are competență în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 în ceea ce privește un furnizor stabilit în alt stat membru din punctul de vedere al soluției pe fond a unei astfel de cauze. Orice asemenea instanță, inclusiv instanțele poloneze, trebuie, așadar, să verifice că aplicarea dreptului național privind calomnia nu ar obliga pârâtul să respecte cerințe mai stricte decât cele care sunt în vigoare în locul în care are domiciliul pârâtul⁵⁰ (în speță, Germania), cu condiția să nu se aplice nicio excepție în temeiul articolului 3 din Directiva 2000/31⁵¹.

82. În al doilea rând, orice hotărâre pronunțată de o instanță care are competență în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, și anume prin definiție, în situația în care pârâtul nu își are domiciliul pe teritoriul respectiv, ar trebui să fie recunoscută în alt stat membru, de regulă în statul membru în care își are domiciliul pârâtul, pentru ca aceasta să îi fie opozabilă acestuia din urmă. Într-un asemenea caz, pârâtul ar putea susține că o astfel de recunoaștere ar fi vădit contrară *ordinii publice* a acelui stat membru, în temeiul articolului 45 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012.

83. Într-o asemenea situație, în opinia noastră, ar fi pe deplin de așteptat ca o instanță a statului membru solicitat să refuze recunoașterea unei asemenea decizii pentru un motiv foarte simplu. Dreptul (și jurisprudența) naționale aplicabile, utilizate pentru a ajunge la o asemenea decizie, se abat în mod considerabil de la ceea ce ar putea fi considerat a face parte din concepția comună europeană a ceea ce înseamnă drepturile referitoare la personalitate.

84. Există cu siguranță diversitate în statele membre cu privire la aceste aspecte. Totuși, elementul definitoriu al drepturilor referitoare la personalitate este acela că sunt într-adevăr drepturi *personale*: ele trebuie evaluate în mod individual, contextual, prin raportare la o persoană specifică și la demnitatea acesteia, ceea ce determină o evaluare de la caz la caz a afectării și a prejudiciului de natură individuală. Dreptul (și jurisprudența) naționale aplicabile în litigiul principal⁵² par a înlocui această concepție comună cu ceea ce pare a fi o prezumție legală naționalistă și generalizată sau mai degrabă o ficțiune: personalitatea unui resortisant *polonez* se compune din identitatea și din demnitatea sa națională sau din dreptul la respectarea adevărului în legătură cu istoria națiunii poloneze, în timp ce un supraviețuitor *polonez* al lagărelor de

⁴⁹ Hotărârea din 11 septembrie 2014, Papasavvas (C-291/13, EU:C:2014:2209, punctele 27-29 și 32).

⁵⁰ A se vedea în plus de exemplu De Miguel Asensio, P., *Conflict of Laws and the Internet*, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2020, punctele 3.141-44, și Lutzi, T., *Private International Law Online*, Oxford University Press, Oxford, 2020, punctele 4.17-18.

⁵¹ Fiind necesară îndeplinirea atât a condițiilor *de fond*, cât și a celor *de procedură* pentru aplicarea unei astfel de derogări, în temeiul articolului 3 alineatul (4) din Directiva 2000/31.

⁵² A se vedea mai sus punctele 8-10 din prezentele concluzii.

exterminare naziste este afectat de afirmații precum cea în discuție în litigiul principal⁵³. Crimele colective din trecut ale unei națiuni sunt declarate ca echivalând cu prejudicii colective prezente și viitoare aduse altei națiuni, părănd că apartenența la o națiune fiind mai importantă decât o anumită persoană.

85. În plus, pot exista în mod firesc și alte excepții care decurg din ordinea publică a statului membru solicitat, cum ar fi asigurarea echilibrului adecvat între libertatea de exprimare și protecția drepturilor referitoare la personalitate sau a proporționalității în ceea ce privește mijloacele reparatorii acordate⁵⁴.

86. Cu toate acestea, aspectul esențial al prezentei secțiuni, precum și al acestor concluzii în ansamblu este acela că orice excepții de la conținutul unei astfel de decizii se referă la fondul unei asemenea cauze, iar nu efectiv la aspectul competenței internaționale. Înțelegem motivul pentru care, în contextul prezentei cauze, ar putea fi tentantă stabilirea unei norme potrivit căreia doar persoanele individualizate într-o publicație pe internet sunt în măsură să invoce întotdeauna exercitarea unei competențe determinate de centrul intereselor. Cu toate acestea, după cum am încercat să explicăm în secțiunile anterioare ale prezentelor concluzii, o astfel de abordare aparent „ușor de adoptat” nu ar crea decât probleme viitoare într-un domeniu al dreptului care deja este pus la grea încercare.

87. Acestea fiind spuse, după cum am încercat să ilustrăm însă și în cadrul acestei secțiuni finale, nu există de fapt nicio necesitate practică de a adopta orice astfel de norme ad-hoc. Aspectele care se referă la esența problematică a oricărei asemenea decizii naționale pot fi analizate în mod valabil și efectiv în modul următor: la nivelul fondului unei asemenea acțiuni, de instanța națională care se pronunță cu privire la cererea inițială, în cazul în care această instanță ar constata că Directiva 2000/31 ar fi aplicabilă în cauza cu care a fost sesizată, și/sau posibil de o instanță din orice alt stat membru în care s-ar solicita recunoașterea unei astfel de decizii, atrăgând excepția privind ordinea publică prevăzută la articolul 45 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012.

V. Concluzie

88. Propunem Curții să răspundă la întrebările adresate cu titlu preliminar de Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia, Polonia) după cum urmează:

- Articolul 7 punctul 2 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că stabilirea competenței determinate de centrul intereselor nu impune ca informația pretins vătămătoare publicată pe internet să conțină numele unei anumite persoane.

⁵³ În ceea ce privește contextul mai larg și agenda politică din care face parte noua jurisprudență națională, a se vedea, de exemplu, Hackmann, J., „Defending the «Good Name» of the Polish Nation: Politics of History as a Battlefield in Poland, 2015–18”, *Journal of Genocide Research*, vol. 20, 2018, p. 587. A se vedea, în ceea ce privește descrierea istoriei legislative naționale, Gliszczynska, A. și Jabłoński, M., „Is One Offended Pole Enough to Take Critics of Official Historical Narratives to Court?”, *Verfassungsblog*, 2019/10/12, <https://verfassungsblog.de/is-one-offended-pole-enough-to-take-critics-of-official-historical-narratives-to-court/>, DOI: 10.17176/20191012-232358-0, și Gliszczynska, A., și Kozłowski, W., „Calling Murders by Their Names as Criminal Offence – a Risk of Statutory Negationism in Poland”, *Verfassungsblog*, 2018/2/01, <https://verfassungsblog.de/calling-murders-by-their-names-as-criminal-offence-a-risk-of-statutory-negationism-in-poland/>, DOI: 10.17176/20180201-165352.

⁵⁴ A se vedea în special hotărârea Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania) din 19 iulie 2018, cauza nr. IX ZB 10/18 (DE:BGH:2018:190718BIXZB10.18.0), care prezintă o ciudată asemănare cu prezenta cauză.

- Cu toate acestea, pentru a stabili competența în temeiul articolului 7 punctul 2 din regulamentul menționat, o instanță națională trebuie să verifice dacă există o strânsă legătură între instanța respectivă și acțiunea în discuție, asigurând astfel buna administrare a justiției. În contextul specific al publicațiilor publicate pe internet, instanța națională trebuie să se asigure că, având în vedere natura, conținutul și domeniul informației concrete publicate pe internet, care este examinată și interpretată în contextul său corespunzător, există un grad rezonabil de previzibilitate a forului potențial în ceea ce privește locul în care se poate produce prejudiciul rezultat dintr-o asemenea informație.